

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1982/83: 2 y

om riksdagens utskottsorganisation

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över förslag (1981/82:22) från riksdagens utskottskommitté om riksdagens utskott jämte motioner. Arbetsmarknadsutskottet har beslutat att avge följande yttrande och tar därvid upp till behandling de motioner som direkt berör arbetsmarknadsutskottet och dess verksamhetsområde, nämligen motionerna 1981/82:691, 1981/82:2533, 1981/82:2534 och 1981/82:2536.

Sammanfattning

I yttrandet tillstyrker utskottet motionsyrkanden om att beredningen av de arbetsmiljöfrågor som nu handhas av socialutskottet överförs till arbetsmarknadsutskottet. Utskottet konstaterar att de invandrarfrågor som inte rör sysselsättningsåtgärder för invandrare inte har samma anknytning till arbetsmarknadsutskottets huvudfrågor som tidigare samt att dessa mot den bakgrunden kan överföras från arbetsmarknadsutskottet till annat lämpligt utskott.

Utskottskommittén

Kommittén konstaterar att ärendefördelningen mellan utskotten i huvudsak stämmer överens med departementsindelningen. Av utredningen framgår vidare att ärendefördelningen mellan utskotten, sett ur departementens synvinkel, i huvudsak är ändamålsenlig. Förekommande gränsdragningsproblem löses enligt rapporten genom förhandlingar mellan utskotts-presidier eller kanslichefer. Enligt kommitténs mening måste emellertid vissa ändringar göras i den nuvarande ärendefördelningen. Till en del hänger detta samman med den alltför stora arbetsbördan hos ett par utskott. Kommitténs förslag på detta område berör emellertid inte arbetsmarknadsutskottet.

Kommittén behandlar särskilt finansutskottets möjligheter att fungera som samordnare mellan övriga utskott i ekonomiska frågor och konstaterar därvid att inrättandet i sådant syfte av ett överutskott strider mot den tanke som låg bakom den nya utskottsorganisationen med sinsemellan jämställda

utskott. Något förslag med denna innebörd läggs därför inte fram. Ett förslag om att inrätta ett särskilt budgetkontor vid finansutskottet avvisas av kommittén.

Motionerna

1981/82:691 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att tilläggsbestämmelsen 4.11.1 riksdagsordningen från den 1 juli 1982 skall ha följande såsom *Motionärernas förslag* betecknade lydelse:

Nuvarande lydelse

Motionärernas förslag

Utskott sammanträder ----- av talmannen.

Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet och införas i en eller flera dagliga tidningar.

Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse skall anslås i riksdagens lokaler, om möjligt före klockan 18 dagen före sammanträdet.

1981/82:2533 av Eric Enlund m. fl. (fp, s, m, c)

I motionen yrkas att riksdagen tillsätter en utredning som ser över beslutsprocessen i större ekonomiska frågor i riksdagen.

1981/82:2534 av Karin Israelsson m. fl. (c, fp, m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå förslaget att flytta beredningen av ärenden rörande hälso- och sjukvård från socialutskottet till socialförsäkringsutskottet,

2. att riksdagen beslutar att socialutskottet skall bereda ärenden om alkoholpolitiken,

3. att riksdagen – under förutsättning att socialförsäkringsutskottet anses behöva tillföras ytterligare en ärendegrupp – beslutar att ärenden rörande arbetsmiljö flyttas från socialutskottet till arbetsmarknadsutskottet och ärenden rörande invandrare och utlännings- och medborgarskapslagstiftning flyttas från arbetsmarknadsutskottet till socialförsäkringsutskottet.

1981/82:2536 av Sten Svensson (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att till arbetsmarknadsutskottet överföra de arbetsmiljöärenden som f. n. bereds av socialutskottet.

Utskottet

Frågan om ärendefördelningen mellan riksdagens utskott har övervägts i skilda sammanhang alltsedan den nu gällande utskottsorganisationen kom

till stånd i samband med enkammarriksdagens införande år 1970. Att denna fråga diskuterats vid flera tillfällen under dessa år hänger främst samman med de förändringar som successivt sker av skilda ämnesområdets aktualitet och omfattning. Till följd härav har bl. a. arbetsbelastningen utskotten emellan blivit mer ojämn än vad som från början var tänkt.

I detta sammanhang behandlas vissa förslag till ändrad ärendefördelning mellan utskotten som lagts fram av riksdagens utskottskommitté jämte motioner med anledning därav.

Som kommittén framhåller stämmer departementsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten i huvudsak överens. Det finns emellertid avvikelser, och dessa tenderar att öka till följd av de ändringar som tid efter annan sker i departementsindelningen. Utskottet finner det naturligt att departementsindelningen emellanåt ses över. Ärendefördelningen mellan utskotten har varit mera stabil än departementsindelningen. Detta är enligt utskottets mening en naturlig följd av att behövlig kunskap snabbt kan omfördelas mellan departementen men tar förhållandevis lång tid att bygga upp inom utskotten. En eventuell omfördelning av arbetsuppgifter mellan utskotten måste därför ske på ett långsiktigt sätt och med en klar uppfattning om vilka huvudfrågor som resp. utskott skall hantera snarare än arbetsbelastningen i vissa utskott.

Arbetsmarknadsutskottet handhar f. n. flertalet av de frågor som rör arbetsmarknaden och arbetslivets villkor. Regionalpolitiken – som främst har sysselsättningspolitiska motiv – har ett starkt samband med dessa frågor och utgör därmed också naturligen ett huvudämne för utskottet. Arbetsmiljöfrågorna som på många sätt kan bli avgörande för såväl den kvantitativa som kvalitativa utvecklingen på arbetsmarknaden tillhör emellertid i huvudsak inte utskottets ansvarsområde.

I motionerna 2534 av Karin Israelsson m. fl. (c, fp, m) och 2536 av Sten Svensson (m) föreslås att arbetsmiljöfrågorna flyttas från socialutskottet till arbetsmarknadsutskottet. En sådan överföring behandlas inte i kommitténs förslag men har i andra sammanhang diskuterats flera gånger sedan tillkomsten av den nuvarande utskottsorganisationen. I den utredning om riksdagsarbetets planering (Förs. 1975/76:15) som redovisades år 1976 framhölls att man var medveten om att uppdelningen av arbetsmiljöfrågorna på två utskott kan medföra problem och att det finns mycket som talar för att riksdagen i det aktuella hänseendet tillämpar samma indelning som i regeringens kansli. Man ansåg emellertid att det fanns andra faktorer som gjorde att en omfördelning då inte borde genomföras. Socialutskottet hade handlagt den första etappen i en stor reform på arbetsmiljölagstiftningens område. Kommittén ansåg det därför lämpligt att utskottet fick bereda även den andra etappen av lagstiftningsarbetet. Så har nu skett. Det är därför arbetsmarknadsutskottets uppfattning att man nu ånyo bör pröva frågan om vilket utskott som skall bereda arbetsmiljöfrågorna.

Enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning finns det starka sakliga

samband mellan de arbetsmiljöfrågor som socialutskottet bereder, dvs. arbetarskydd, arbetstid och semester, och de övriga arbetslivsfrågor som arbetsmarknadsutskottet har ansvar för. Som exempel på detta kan följande anföras.

I arbetsmiljölagen (1977:1160), som bereds av socialutskottet, tas upp t. ex. frågor om beskaffenhet och placering av maskiner, arbetsredskap och tekniska anordningar. Införande av ny teknik och arbetets organisation är å andra sidan huvudfrågor för de anställdas medinflytande enligt medbestämmandelagen (1976:580) som tillhör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Villkoren för införande av ny teknik är dessutom av stor betydelse för sysselsättningsutvecklingen – arbetsmarknadsutskottets huvudfråga. Arbetsplatsens utformning styrs av arbetsmiljölagens regelsystem och har direkt betydelse för insatserna rörande arbetsanpassning för handikappade som arbetsmarknadsutskottet svarar för. I arbetsmiljölagen föreskrivs en organiserad skyddsverksamhet med bl. a. skyddskommittéer vid arbetsställen med minst femtio arbetstagare. Till arbetsmarknadsutskottets ansvarsområde hör anpassningsgrupperna som arbetar med frågor som har nära samband med skyddskommittéerna men med utgångspunkt närmast i främjandelagen (1974:13). Utredning pågår om samordning mellan skyddskommittéernas och anpassningsgruppernas verksamheter. I arbetsmiljölagen föreskrivs skyddsombud men dessa ombuds arbetsvillkor styrs till stor del av förtroendemannalagen (1974:358) som tillhör de frågor som bereds av arbetsmarknadsutskottet.

Arbetstidsfrågor behandlas av socialutskottet (arbetstidslagen 1982:673) medan frågan om inrättande av deltidstjänster handhas av arbetsmarknadsutskottet. I sammanhanget bör erinras om att en sänkning av arbetstiden under senare tid har diskuterats som ett sätt att reducera arbetslösheten. Enligt arbetsmarknadsutskottets synsätt ter det sig naturligt att frågor som rör avvägningen mellan arbetstidens längd och sysselsättningens omfattning behandlas i arbetsmarknadsutskottet och inte i socialutskottet. Slutligen kan konstateras att socialutskottet bereder semesterfrågor medan ledighetsfrågor i övrigt hanteras inom arbetsmarknadsutskottet.

Av det anförda framgår att det finns mycket starka samband mellan de arbetsmiljöfrågor som socialutskottet nu ansvarar för och de sysselsättningspolitiska frågor som arbetsmarknadsutskottet bereder.

Arbetsmarknadsutskottet har svårt att bedöma styrkan i de samband som kan finnas mellan arbetsmiljöfrågorna och de andra frågor som behandlas inom socialutskottet, kanske främst sjuk- och hälsovårdsfrågor, men noterar att kommittén föreslagit att dessa frågor skall beredas i skilda utskott. Lika väl som det är möjligt att enligt kommittén skilja dessa frågor åt genom att flytta sjukvårdsfrågorna till socialförsäkringsutskottet borde det vara möjligt att sära dem genom att föra arbetsmiljöfrågorna till arbetsmarknadsutskottet.

Mot bakgrund av den redogörelse utskottet här lämnat tillstyrker utskottet

yrkandena i motionerna 2534 och 2536 om att arbetsmiljöfrågorna överförs från socialutskottet till arbetsmarknadsutskottet.

Skulle det bedömas som olämpligt att nu föra över alla arbetsmiljöfrågor till arbetsmarknadsutskottet vill utskottet understryka vikten av att i varje fall arbetstidsfrågorna flyttas över med hänsyn till dessa frågors centrala betydelse för sysselsättningens utveckling och därmed för den framtida sysselsättningspolitiken. En sådan överflyttning borde då ses som ett första steg i en långsiktig plan som syftar till att koncentrera centrala arbetslivsfrågor till arbetsmarknadsutskottet.

Samtidigt med detta ställningstagande vill utskottet framhålla att nuvarande personella resurser inom arbetsmarknadsutskottets kansli inte räcker till för ett övertagande av arbetsmiljöfrågorna i sin helhet. Mot denna bakgrund har utskottet övervägt möjligheten av att föra över något annat ämnesområde från arbetsmarknadsutskottet till annat utskott.

Ett förslag i det syftet förs fram i motion 2534, i vilken föreslås, förutom att arbetsmiljöfrågorna skall överföras till arbetsmarknadsutskottet, att frågor rörande invandrare samt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen flyttas från arbetsmarknadsutskottet till socialförsäkringsutskottet.

Arbetsmarknadsutskottet vill först konstatera att sysselsättningsåtgärderna för invandrare är en integrerad del av arbetsmarknadspolitiken. En betydande del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är inriktade på invandrarna. Av t. ex. antalet elever i arbetsmarknadsutbildning var under budgetåret 1981/82 ca en fjärdedel invandrare. Den nära anknytningen mellan sysselsättningsåtgärder för invandrare och arbetsmarknadspolitiken i övrigt gör att hithörande frågor inte kan överlåtas på annat utskott.

När det gäller sambandet mellan invandrarfrågorna i övrigt och arbetsmarknadsutskottets huvudfrågor vill utskottet anföra följande. Den utomnordiska invandringen beror till stor del på resultatet av internationella åtaganden, bl. a. rätt för flyktingar att få en fristad och för familjer att återförenas och har alltså humanitära motiv. Detta slags invandring har en annan form av anknytning till de arbetsmarknadspolitiska frågorna än den rena arbetskraftsinvandringen. t. ex. den nordiska invandringen. Ett förslag (Ds A 1981:11) att föra över ansvaret för flyktingverksamheten från arbetsmarknadsstyrelsen till statens invandrarverk den 1 juli 1983 bereds f. n. inom regeringen.

Mot den angivna bakgrunden har utskottet stannat för att beredningen av utlänningslagen och medborgarskapslagen – för att uppnå utjämning av arbetsbelastningen vid arbetsmarknadsutskottet i samband med ett övertagande av arbetsmiljöfrågorna – bör kunna överlämnas till annat utskott. Detsamma gäller anslagsfrågor avseende statens invandrarverk samt särskilda åtgärder för flyktingar och invandrare.

Det saknas i kommitténs redogörelse en analys av sambanden mellan de olika frågor som behandlas av de skilda utskotten. Arbetsmarknadsutskottet saknar därför underlag för att bedöma vilket utskott som lämpligen bör ta

över behandlingen av invandrarfrågor. I det fall konstitutionsutskottet tillstyrker utskottets förslag på denna punkt, får det därför ankomma på konstitutionsutskottet att avgöra vilket annat utskott som lämpligen bör ta över behandlingen av nyss nämnda frågor.

Om invandrarfrågorna förs bort från arbetsmarknadsutskottet och arbetsmiljöfrågorna tillförs ökar arbetsbelastningen på utskottet något. Utskottet räknar med att frågor rörande invandringen svarar för ca 10 % av utskottets och kansliets arbetsinsatser under ett budgetår. Arbetsmiljöfrågorna kan bedömas vara något större.

I motion 2533 av Eric Enlund m. fl. (fp, s, m, c) föreslås en utredning om beslutsprocessen i riksdagen vid större ekonomiska frågor. Utskottet har inga erinringar mot att en sådan utredning görs men anser att utgångspunkten för ett sådant arbete bör vara att riksdagens utskott är sinsemellan jämställda. I normalfallet bör den samordning som kan behövas, mellan den ekonomiska politiken sådan den utformas inom finansutskottet och politiken för olika sektorer som nu beslutas i skilda utskott, ske genom de politiska partierna.

Förste vice talmannen Ingegerd Troedsson och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson föreslår i motion 691 att nuvarande annonsering av utskottssammanträden i dagspressen slopas. Enligt vad utskottet har erfarit har en arbetsgrupp nyligen tillsatts för att samordna informationsinsatserna inom riksdagsförvaltningen. Eftersom frågan om annonsering av utskottssammanträden enligt utskottets mening bör bedömas mot bakgrund av de informationsinsatser som i övrigt görs samt samordnas med dessa, är det naturligt att nyss nämnda arbetsgrupp behandlar förslagen i motion 691 innan riksdagen beslutar. Självfallet måste därvid informationsvärdet av annonseringen i fråga vägas mot kostnaderna för densamma.

Stockholm den 9 november 1982

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Karin Andersson (c), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Marianne Stålberg (s), Karin Flodström (s), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Nils-Olof Grönhagen (s), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Gustav Persson (s), Ingrid Hemmingsson (m) och Sten Östlund (s).